

# Grundläggande riktlinjer och fördjupat stöd för målklassers ambitionsnivå

För webb, skyltning, naturvägledning,  
leder, anläggningar och anordningar

# Innehåll

|            |                                                       |           |
|------------|-------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1.</b>  | <b>SYFTE</b>                                          | <b>4</b>  |
| <b>2.</b>  | <b>MÅLKLASS A</b>                                     | <b>5</b>  |
| <b>2.1</b> | <b>Riktlinjer för målklass A</b>                      | <b>5</b>  |
| <b>2.2</b> | <b>Fördjupat stöd i områden med målklass A</b>        | <b>7</b>  |
| 2.2.1      | Kommunikationsplan                                    | 7         |
| 2.2.2      | Information på webben                                 | 7         |
| 2.2.3      | Vägvisning från väg                                   | 9         |
| 2.2.4      | Parkering och skyltning                               | 9         |
| 2.2.5      | Skyltning information och naturvägledning             | 9         |
| 2.2.6      | Information på engelska/andra språk                   | 10        |
| 2.2.7      | Vägvisning av led och ledmarkeringar                  | 10        |
| 2.2.8      | Informationsfolder                                    | 10        |
| 2.2.9      | Anläggningar och anordningar                          | 11        |
| <b>3.</b>  | <b>MÅLKLASS B (B1 OCH B2)</b>                         | <b>12</b> |
| <b>3.1</b> | <b>Riktlinjer för målklass B1</b>                     | <b>12</b> |
| <b>3.2</b> | <b>Fördjupat stöd i områden med målklass B1</b>       | <b>14</b> |
| 3.2.1      | Kommunikationsplan                                    | 14        |
| 3.2.2      | Information på webben                                 | 15        |
| 3.2.3      | Vägvisning från väg                                   | 15        |
| 3.2.4      | Parkering och skyltning                               | 15        |
| 3.2.5      | Skyltning information och naturvägledning             | 15        |
| 3.2.6      | Information på engelska/andra språk                   | 16        |
| 3.2.7      | Vägvisning av led och ledmarkeringar                  | 16        |
| 3.2.8      | Informationsfolder                                    | 16        |
| 3.2.9      | Anläggningar och anordningar                          | 16        |
| <b>3.3</b> | <b>Riktlinjer för målklass B2</b>                     | <b>16</b> |
| <b>3.4</b> | <b>Fördjupat stöd i områden med målklass B2</b>       | <b>18</b> |
| 3.4.1      | Kommunikationsplan                                    | 18        |
| 3.4.2      | Information på webben                                 | 18        |
| 3.4.3      | Vägvisning från väg                                   | 18        |
| 3.4.4      | Parkering och skyltning                               | 18        |
| 3.4.5      | Skyltning, information och naturvägledning            | 18        |
| 3.4.6      | Vägvisning på stig och ledmarkeringar                 | 19        |
| 3.4.7      | Informationsfolder                                    | 19        |
| 3.4.8      | Anläggningar och anordningar                          | 19        |
| <b>4.</b>  | <b>MÅLKLASS C</b>                                     | <b>20</b> |
| <b>4.1</b> | <b>Riktlinjer för målklass C</b>                      | <b>20</b> |
| <b>4.2</b> | <b>Fördjupade riktlinjer i områden med målklass C</b> | <b>21</b> |

|       |                               |    |
|-------|-------------------------------|----|
| 4.2.1 | Information på webben         | 21 |
| 4.2.2 | Skyltning och naturvägledning | 21 |

# 1. Syfte

Ambitionsnivåerna för leder, anläggningar, anordningar, skyltning och naturvägledning skiljer sig åt mellan målklass A, B (B1 och B2) och C. Vid bildandet av ett skyddat område (eller vid byte av målklass) är valet av målklass för ett område därför en första grundprioritering. Därefter är det ett långsiktigt förvaltningsarbete att uppnå ambitionsnivån för respektive målklass.

## Förvaltningsarbetet

Även om det inte går att arbeta exakt lika i alla områden inom en målklass, ger de nationella målklasserna tydliga ramar för arbetet. För att säkerställa en likvärdig ambitionsnivå har grundläggande riktlinjer tagits fram för varje målklass. Dessa tydliggör både vad som minst **bör** uppnås och vilka åtgärder som minst **bör** genomföras. Syftet med riktlinjerna är att skapa en gemensam grund för arbetet, oavsett område, som kompletteras med mer fördjupade rekommendationer. De bör ses som stöd och vägledning i arbetet mot att uppnå ett områdes målklass.

**OBS! riktlinjer i detta dok ska vara samstämmiga med riktlinjerna i webbvägledningarna inom digital kommunikation, planering av skyltning och naturvägledning. Det kommer synkas när remissvar inkommit och synpunkter inarbetas i de nu remitterade vägledningarna**

## 2. Målklass A

### 2.1 Riktlinjer för målklass A

Områden som arbetar mot att uppnå målklass A bör i hög grad utvecklas med fokus på tillgänglighet för en bred målgrupp. Det ska vara lätt att hitta till området genom tydlig skyltning och olika transportmöjligheter. Information om området ska vara lätt att hitta och förstå, både på webben och genom andra kanaler, där bilder och filmer är viktiga hjälpmedel. Det är viktigt att hela tillgänglighetskedjan fungerar, från den första informationen till själva besöket.

Arbetet ska också inriktas på att identifiera och ta bort hinder, både i den fysiska miljön och i digitala miljöer som webbplatser. Där hinder inte kan tas bort skapas lösningar som gör det möjligt för fler att ta del av området. Universell utformning ska vara en utgångspunkt i all utveckling. Tillgängliga leder och stödjande anläggningar som, vindskydd, eldstäder och fågeltorn kan behövas för att göra området tillgängligt för fler och samtidigt bidra till hållbara besök.

En väl genomtänkt naturvägledning och information ska stärka besöksupplevelsen och öka kunskapen om natur- och kulturmiljöer. Informationen ska också tydligt förklara de regler som gäller för att främja hållbara besök. Området bör dessutom kommuniceras och marknadsföras på ett planerat och strategiskt sätt, där samverkan med exempelvis turistföretag och andra relevanta aktörer är viktig. För att upprätthålla kvalitet och tillgänglighet krävs även en hög grad av tillsyn och förvaltning med särskilt fokus på friluftslivet.

För **kommunikation** inom målklass A områden gäller minst att:

- Det finns en kommunikationsplan eller likvärdigt dokument som gör det möjligt att få en överblick över hela kommunikationen för området. Kommunikationsplanen beskriver och tydliggör hela kommunikationskedjan där andra metoder såsom digitala kanaler, möten med besökare via guidningar eller naturum ses som en helhet.

För **målgrupper** inom målklass A områden gäller minst att:

- Målgruppen/målgrupperna är tydliga och uttalade. Ofta finns fler och olika målgrupper beroende på metod, syfte och mål för kommunikationen.

För **digitala medier** inom målklass A områden gäller minst att:

- Kommunikation i digitala kanaler har en tydlig plan, med tydligt syfte och tydliga målgrupp(er). En strategi för de kanaler som ska användas finns.
- Fundera över och planera för viktig samverkan och samarbeten med andra aktörer som kommunicerar om samma område. Det för att tillsammans arbeta för hållbara besök. Ofta är målklass A områden välbesökta. Det kan

då finnas olika information om området hos exempelvis turistnäring och kommuner.

- Webben är tillgängligt utformad och har ett tillgängligt innehåll.
- Webbens innehåll är tillräckligt omfattande och aktuellt.
- Sociala medier är tillgängligt utformade och har ett tillgängligt innehåll.

För **vägvisning, parkeringsskyltning och parkeringsytor** inom målklass A områden gäller minst att:

- Tydlig skyltning finns från allmän väg enligt Transportstyrelsens vägledning till entrépunkter och parkering. Det är möjligt att navigera fram till en entréplats med hjälp av enbart vägvisning.
- Tydlig skyltning finns vid parkering som skapar förutsättning att besökare gör rätt.
- Hk-platser finns utifrån gällande lagstiftning och allmänna råd. Storlek på Hk-platserna markeras.

För **skyltning och naturvägledning** inom målklass A områden gäller minst att:

- Skyltplan eller likvärdig planering finns som omfamnar helheten av skyltning i området. Den ligger till grund för planering av naturvägledning, vägvisning av led och ledmarkering.
- Den grafiska profilen ska användas vid utformning av skyltar. Se befintlig vägledning som stöd.
- Naturvägledningen utgår från behovet i skyltplanen och förmedlas på informationsskyltar som fungerar för ändamålet (skylttyp). Det finns en tydlig planering kring naturvägledningen i området med syfte och mål och är en mycket viktig del av kommunikationen om området. Den ska hänga ihop med resterande delar i hela kommunikationskedjan och den kommunikationsplan som finns.
- Entréskylt finns vid varje entré med grundläggande information enligt befintlig webbvägledning. Oftast minst storlek A1.
- Information på entréskyltar hänger väl ihop med informationen på webbplatsen.
- Tydlig information i text och symboler om områdets tillgänglighet finns. En kortare text på skylten kompletteras med bilder och/eller filmer via QR-koder till webben. Texter på webben beskriver hur området är tillgängligt. Exempelvis: "Leden är 1 kilometer lång den är hårdgjord och plan hela vägen. Men ett lite brantare parti finns ca 200 meter in på leden". (Informationen kompletteras med bild eller film från den delen som kan vara ett hinder)

För **vägvisning av led och ledmarkering** inom målklass A områden gäller minst att:

- Det finns vägvisning för led, ledmarkering, avståndsmärkning utifrån planering i skyltplan (eller likvärdigt dokument). Karta eller kompass behövs inte för att hitta i området.

För **leder** inom målklass A områden gäller minst att:

- Minst en tillgänglig led ska finnas. Den finns alltid i syfte att möjliggöra upplevelser som området har att erbjuda. Om möjligt är den en rundslinga.
- Områden med förutsättningar ska sträva efter att etablera fler tillgängliga leder för att möjliggöra upplevelser i flera delar av området.

För **dass** inom målklass A områden gäller minst att:

- Ett tillgängligt dass ska finnas vid huvudentrén. Tillgängliga dass bör finnas på vardera entrén om ett område har flera entréer och när led till upplevelser utgår från entréområdet.

För **anordningar och anläggningar** för friluftslivet inom målklass A gäller minst att:

- Det finns alltid anläggningar och anordningar som skapar förutsättningar för målgruppen att ta del av de upplevelser området har att erbjuda. De byggda och anlagda element som området erbjuder ska byggas tillgängligt. De möjliggör och förstärker upplevelserna i området.

## 2.2 Fördjupat stöd i områden med målklass A

### 2.2.1 Kommunikationsplan

Det är viktigt med en framtagen, övergripande plan för kommunikationen om området och syftet med olika insatser. Planen kan om möjligt utvärderas regelbundet efter hur väl insatserna fungerar. Det är de som på olika sätt arbetar med skyddade områden som avgör om en gemensam kommunikationsplan kan tas fram för flera områden. Och till den ta fram kommunikationsblad för ett enskilt område. Eller om man vill arbeta på annat sätt. Huvudsaken är att arbetet har fokus på hela kommunikationskedjan.

För stöd kring kommunikationskedjan och kommunikationsplan finns mer stöd i webbvägledningen Kommunikation och skyltar

### 2.2.2 Information på webben

Informationen som finns på webben är aktuell inklusive bilder. Informationen på webben innehåller bland annat det som beskrivs i webbvägledningen Relevant innehåll på webb.

Ytterligare punkter som är viktiga att ta med:

- Informera om ifall mobiltäckning vanligtvis finns i området (eller delvis). Det kan självklart skilja sig åt mellan olika operatörer. Upplys besökaren, exempel:
  - Vanligtvis finns täckning vid huvudentrén men kan vara bristfällig i övriga området eller
  - Det finns i stort sett ingen täckning i området. Tänk på att skriva ut ladda ner kartan som finns på webben innan besöket.
- Tydlig och relevant vägbeskrivning för att kunna ta sig till en entré med alla relevanta transportsätt för området så som bil, kollektivtrafik, cykel eller till fots. Testa gärna vägbeskrivningen på någon
- Se till att området och speciellt entrén är koordinatsatt/har en GPS-adress (eller punkt i google-maps) eller har en adress så att det utgör en bokningsbar destination vid beställning av färdtjänst.
- beskrivning av vilka frilufts- och naturupplevelser samt aktiviteter området erbjuder. Tänk på att webben kan vara den plats där fördjupande information länkas till via QR-kod (om det används för området).
- Textinformation (som ofta kompletteras med bilder och/eller film) om servicemöjligheter så som tillgängligt dass, fikabord, rastplatser, eldstäder, med mera är av stor vikt. Var detta finns återges i den digitala kartan på webben. Piktogram viktiga informationsbärare här. Om ved finns att tillgå bör det stå på webben eller om besökaren behöver ta med egen ved.
- Karta med markerade parkeringsytor, leder, anläggningar, anordningar, målpunkter och upplevelser finns. Digital karta/karta är mycket viktigt. Piktogram används för kommunikering på kartan.
- Samtliga C föreskrifter som gäller i området finns på hemsidan.
- Utförlig beskrivning av framkomlighet och tillgänglighet i området. Det bör finnas i både text, bilder och eller filmer på leder, anordningar eller annat. Bilder finns och om möjligt 360-film eller vanlig film på entréområdet.
- Det är viktigt att visa hur exempelvis friluftsanläggningarna ser ut så som eldstad, vindskydd eller ledens sträckning med ramper eller potentiella hinder. Det för att en kommande besökare ska kunna föreställa sig verkligheten på förhand och bedöma det egna behovet av en tillgänglig miljö. Den utförliga beskrivningen kan behövas kopplas ihop med QR-koder på de fysiska skyltarna i området om en besökare önskar fördjupning på plats. Den information som finns om tillgänglighet i området stämmer överens med förutsättningarna som finns på platsen. Skriv exempelvis: *ledens underlag är mycket plant, utan branta partier*. Lägg till foton eller film på leden. Det bör undvikas att skriva 'vem' leden är till för (besökaren själv ska kunna avgöra det utifrån informationen). Om det ändå skrivs ha besökaren i fokus. Exempelvis använd exempelvis begreppen *besökare som använder rullstol* eller *personer med funktionsnedsättning*. Undvik att skriva *Här kan rullstolar rulla* eller *här kan rullstolar ta sig fram*.

- Det finns fördjupande material/information för besökare på webben. Det genom exempelvis mer omfattande texter, digitala foldrar, filmer, ljudguidningar, quiz eller andra digitala metoder av naturvägledning.

### 2.2.3 Vägvisning från väg

Vägvisning ska finnas enligt de regler och lagstiftning som sätter ramarna för vägvisning från allmän väg till parkering. Ny vägvisning ordnas där så behövs. Om kollektivtrafik eller liknande finns är det viktigt med vägvisning från hållplats (ex vis buss) till relevant entré för att leda kommande besökare rätt. Tänk även på tillgängligheten när det gäller en eventuell gångväg från hållplats till entré. Vem ansvarar för den? Kan samverkan ske kring tillgängligheten? Om cykelväg finns till ett skyddat område är det viktigt att vägvisning finns fram till relevant entré. Tänk igenom med en ny besökares ögon.

### 2.2.4 Parkering och skyltning

Tillgängliga parkeringsplatser ska finnas (se Handbok för tillgängliga natur och kulturområden). Tydlig skyltning för dessa tillgängliga (hk-platser) parkeringsplatser ska finnas. Det är viktigt att varje sådan parkeringsplats markeras i sidled, till exempel med ett avgränsningsräcke eller färgmarkeringar. Utan en sådan markering är det svårt för övriga besökare att veta hur mycket utrymme man bör lämna. Det behöver finnas plats för att kunna ta ut och komma i en rullstol från bil. Parkeringen bör vara markerad på google maps. För mer information kring utformning av parkering och regler se 13.1 Parkering i Handbok för tillgänglig natur och kulturområden

### 2.2.5 Skyltning information och naturvägledning

Det finns minst en entré till området. Ofta finns fler. Det finns entréskyltar vid områdets olika entréer i A1 format. Det finns oftast även annan typ av skyltning i området. Det i form av exempelvis temaskyltar eller självguidande skyltar. I målklass A områden (och vissa B1) är det fokus på naturvägledning i en större omfattning än i andra målklasser.

De olika skyltarna i området kompletterar varandra, uppfyller delvis olika syften. Entréskyltarna till naturområde kan exempelvis ha en bred målgrupp medan skyltar om föreskrifter kan rikta sig till en mer specifik målgrupp som utöver en viss typ av friluftsliv.

Skyltarna har en tydlig hänvisning till var besökaren kan hitta aktuell information genom exempelvis QR-kod till en webbsida.

Generellt krävs en mer omfattande planering för information, naturvägledning, skyltning och webb. Fortsatt gäller en behovsstyrd planering för varje enskilt skyddat område. Alla målklass A områden har inte samma behov. Det är viktigt att det finns en plan för hur skyltningen och informationen ska hållas aktuell. Använd det stegvisa arbetssättet vid planeringen. Det finns platser och skyltställ utpekade för tillfälliga skyltar.

För stöd kring att ta fram en skyltplan finns mer stöd i webbvägledningen *Skyltar i skyddad natur*

För stöd kring planering och utformning av naturvägledning finns mer stöd i webbvägledningen *Naturvägledning, att kommunicera om natur*.

### 2.2.6 Information på engelska/andra språk

Skyltarna i området har en större sektion med information på engelska. Ofta finns information på ytterligare språk utifrån vilka nationaliteter området besöks av. I områden med många utländska turister kan det även vara aktuellt med en helt egen skylt på engelska eller i kombination med annat språk.

### 2.2.7 Vägvisning av led och ledmarkeringar

Skyltplanen har gett stöd till vägvisning och ledmarkering. Mycket viktigt att planera behovet i detalj var och hur skylten ska monteras! I målklass A områden finns det ofta fler än en led, kanske korsande leder och rundslingor som kräver god struktur och planering för ett gott slutresultat. Orienterbarheten via vägvisning på led och ledmarkering är mycket god. Besökare ska inte behöva karta och kompass för att orientera sig.

### 2.2.8 Informationsfolder

Folder lämpar sig bra och är oftast aktuella i områden med flera leder och mer anläggningar som annars kan vara svårt att hitta. I särskilt välbesökta områden i målklass A kan en folder behövas. Foldern kan vara tillgänglig i enbart digital form eller både i digitalt och pappersformat. Det finns inget krav på att en folder ska finnas, men för en besökare kan det vara bra att kunna skriva ut den innan ett besök och ta med sig till området. Finns en digital folder kan den även vara nedladdningsbar via QR-kod på den fysiska skylten. i digitalt och/eller pappersformat

### 2.2.9 Anläggningar och anordningar

Anläggningar och anordningar finns för att öka förutsättning och möjlighet för målgruppen att ta del av områdets upplevelser. De finns också för att skapa hållbara besök.

## 3. Målklass B (B1 och B2)

Målklassen B är indelad i två delar, B1 och B2. Främsta skillnaden mellan B1 och B2 är att områden i B1 har anläggningar såsom eldstäder, vindsydd eller liknande i olika omfattning, medan B2 inte anlägger friluftsfunktioner alls.

Även inom målklass B1 är skyltning och digital information viktiga hjälpmedel. Framförallt är naturvägledningen inom målklass B1 områden relativt likvärdig målklass A om området är turistiskt intressant eller har många besökare. Annars är naturvägledning enklare och mindre omfattande än inom målklass A.

### 3.1 Riktlinjer för målklass B1

Fokus för områden i målklass B1 är leder och en relativt låg grad av funktioner för friluftslivet. Områden i denna typ kan locka både kommunens och länets befolkning. De kan också locka turister som kan uppleva olika sorters naturupplevelser och friluftsliv. Områden kan vara turistiskt intressanta men ha sämre kapacitet eller förutsättningar för att göras tillgängliga. De placeras därför i den här målklassen. Här upplever man områdets naturupplevelser och friluftsliv med lägre krav och lägre behov av olika funktioner för friluftslivet. I B1 områden varierar graden av funktioner för friluftslivet mycket. Leder är inte alltid hårdgjorda men kan vara det. Det särskilt inom områden som är intressanta för turism. Ledens framkomlighet förbättras genom att små hinder som till exempel stenar eller rötter tas bort. Tillgängligheten kan förbättras med enkla medel. Det kan till exempel vara att använda självstängande grindar om det finns stängsel. Områden i denna målklass besöks relativt ofta. Det kan därför finnas behov av att det finns vissa funktioner för friluftslivet fast i en mer begränsad skala. Det för att göra friluftslivet möjligt. Alla funktioner för friluftslivet har universell utformning och ett inkluderandeperspektiv i fokus.

För **kommunikation** inom målklass B1 områden gäller minst att:

- Det finns en kommunikationsplan eller likvärdigt dokument som gör det möjligt att få en överblick över hela kommunikationen för området. I arbetet med kommunikationsplan *kan särskilt viktiga målklass B1 områden pekas ut*, medan andra prioriteras lägre. Det gäller framförallt områden som är turistiskt intressanta eller med många besökare eller där man på andra sätt vill påverka besöksflöden. Kommunikationsplanen beskriver och tydliggör hela kommunikationskedjan där andra metoder såsom digitala kanaler, möten med besökare via guidningar eller naturum ses som en helhet.

För **målgrupper** inom målklass B1 områden gäller minst att:

- Målgruppen/målgrupperna är tydliga och uttalade. Ofta finns fler och olika målgrupper beroende på metod, syfte och mål för kommunikeringen. I arbetet med identifiering av målgrupp kan särskilt viktiga målklass B1

områden pekas ut, medan andra prioriteras lägre. Det är viktigt att ha kunskap om vilka som besöker området. Men det är lika viktigt att ha kunskap om vilka som inte besöker dessa områden. Det för att kunna rikta kommunikation och bidra till att människor i alla samhällsklasser med olika behov och förutsättningar kommer till skyddade områden. Se befintlig vägledning för stöd.

För **digitala medier** inom målklass B1 områden gäller minst att:

- Ha en strategi för de kanaler som ska användas utifrån B1-områden det finns behov av att ha en strategi för. Har områden prioriterats enligt ovanstående punkter är det de som är i fokus även här.
- Fundera över och planera utifrån behov för viktig samverkan och samarbeten med andra aktörer som kommunicerar om samma område. Det för att tillsammans arbeta för hållbara besök. Ibland är målklass B1 områden välbesökta. Genom att dela information med exempelvis turistorganisationer kan besökare lättare få en tydlig bild av området. Om ett område exempelvis fått stänga av en del av en parkering kan den informationen med fördel också delas till exempelvis turistnäringen i området.
- Webben är tillgängligt utformad och har ett tillgängligt innehåll
- Webbens innehåll är tillräckligt omfattande och aktuell information finns. Prioritera områden som pekats ut som extra viktiga B1 områden i första hand.
- Sociala medier är tillgängligt utformade och har ett tillgängligt innehåll.

För **vägvisning, parkeringsskyltning och parkeringsytor** inom målklass B1 områden gäller minst att:

- Tydlig skyltning från allmän väg till entrépunkter.
- Tydlig skyltning vid parkering och vid hk-platser. Tydliggör storlek på Hk-platserna.

För **skyltning och naturvägledning** inom målklass B1 områden gäller minst att:

- Den skyltning som det finns behov av i området finns i skyltplan eller likvärdigt dokument.
- Det finns en tydlig planering kring naturvägledning i området. Mer utförlig naturvägledning prioriteras och utarbetas främst inom området som är av turistiskt intresse eller inom områden som har många besökare. I övrigt en mer nerskalad mindre omfattande naturvägledning.
- Naturvägledningen är en viktig del i kommunikationen Den ska hänga ihop med helheten av kommunikationen om området. Såväl information inför besöket på webben som naturvägledning i form av exempelvis en skylt i området hänger ihop.

- En entréskylt finns vid varje entré utformad enligt den grafiska profilen. Oftast behövs storlek A-1 men minst storlek A-2. Storleken anpassas utifrån behov.

För **vägvisning av led och ledmarkering** inom målklass B1 områden gäller minst att:

- Det finns tydlig, strukturerad vägvisning för led, ledmarkering, avståndsmärkning utifrån planering i skyltplan (eller likvärdigt dokument). Kompass behövs inte för att hitta i området. Karta kan vara bra i vissa områden.

För **leder** inom målklass B1 områden gäller minst att:

- Led ska finnas som underlättar och möjliggör upplevelser av området. Leder utformas med tillgänglighet i fokus. Att området valts som B1 område kan innebära att det finns utmaningar att uppnå tillgänglighet på leder fullt ut. Om möjligt är någon led en rundslinga.

För **dass** inom målklass B1 områden gäller minst att:

- Ett tillgängligt dass bör finnas vid huvudentrén och i områden med många besökare. Om dass byggs vid entréer ska de vara tillgängliga.

För **anordningar och anläggningar** för friluftslivet inom målklass B1 gäller minst att:

- Det finns anordningar och anläggningar utifrån behov i området och utifrån vilka upplevelser som ska främjas. De byggda och anlagda element som området erbjuder byggs tillgängligt. De möjliggör och förstärker upplevelserna i området.

## 3.2 Fördjupat stöd i områden med målklass B1

### 3.2.1 Kommunikationsplan

Det är viktigt med en framtagen, övergripande plan för kommunikationen. Inom målklass B1 behöver inte alla områden ingå i eller ha en kommunikationsplan. De viktigaste områdena kan väljas ut som har ett viktigt värde för friluftsliv och turism. Där kommunikation är ett viktigt verktyg.

Planen kan om möjligt utvärderas regelbundet efter hur väl insatserna fungerar. Det är de som på olika sätt arbetar med skyddade områden som avgör om en gemensam kommunikationsplan kan tas fram för flera områden. Och till den ta fram kommunikationsblad för ett enskilt område. Eller om man vill arbeta på annat sätt. Huvudsaken är att arbetet har fokus på hela kommunikationskedjan.

### 3.2.2 Information på webben

Informationen på webben innehåller bland annat en beskrivning av friluftslivet, naturen och naturvärdena, samtliga föreskrifter som gäller i området och tillgängligheten i området. Det finns karta över området.

Informationen som finns på webben är aktuell. Den information som finns om tillgänglighet i området stämmer överens med förutsättningarna som finns på platsen. Eftersom B1 områden kan ha större utmaningar med förutsättningar för att tillgängliggöras är det mycket viktigt att ge tydlig information kopplat till ex hinder i miljön eller liknande.

Det finns (för prioriterade områden inom kommunikationsplanen) ofta fördjupande material/information för besökare på webben. Det genom exempelvis mer omfattande texter, digitala foldrar, filmer, ljudguidningar, quiz eller andra digitala metoder av naturvägledning.

### 3.2.3 Vägvisning från väg

Vägvisning ska finnas enligt de regler och lagstiftning som sätter ramarna för vägvisning från allmän väg till parkering. Ny vägvisning ordnas där så behövs. Om kollektivtrafik eller liknande finns är det viktigt med vägvisning från hållplats (ex vis buss) till relevant entré för att leda kommande besökare rätt. Tänk även på tillgängligheten när det gäller en eventuell gångväg från hållplats till entré. Vem ansvarar för den? Kan samverkan ske kring tillgängligheten? Om cykelväg finns till ett skyddat område är det viktigt att vägvisning finns fram till relevant entré.

### 3.2.4 Parkering och skyltning

Tillgängliga parkeringsplatser ska finnas (se Handbok för tillgängliga natur och kulturområden). Tydlig skyltning för dessa tillgängliga (hk-platser) parkeringsplatser ska finnas. Det är viktigt att varje sådan parkeringsplats markeras i sidled, till exempel med ett avgränsningsräcke eller färgmarkeringar. Utan en sådan markering är det svårt för övriga besökare att veta hur mycket utrymme man bör lämna. Det behöver finnas plats för att kunna ta ut och komma i en rullstol från bil. Parkeringen bör vara markerad på google maps.

För mer information kring utformning av parkering och regler se avsnitt 13.1  
Parkering i *Handbok för tillgänglig natur och kulturområden*

### 3.2.5 Skyltning information och naturvägledning

Det är viktigt att det finns en plan för hur skyltningen och informationen ska hållas aktuell. Besökaren möts av en entréskylt vid entréerna av området. Skyltarna har en tydlig hänvisning till var besökaren kan hitta aktuell information. Vanligtvis är en entréskylt i A-1 format men i mindre besökta områden kan även A-2 vara aktuellt. Det kan självklart påverkas av olika faktorer så som storlek på området, behov av större karta eller annat. Här kan viktiga budskap nå många. Att uppleva naturen och samtidigt få till sig kunskap om skyddade områden på ett pedagogiskt sätt är två viktiga delar i arbetet.

Det finns ofta även annan typ av skyltning i området. Det i form av exempelvis temaskyltar eller självguidande skyltar. De olika skyltarna i området kompletterar varandra, uppfyller delvis olika syften. I de mer prioriterade målklass B1 områdena (som lyfts fram i kommunikationsplanen) är det fokus på naturvägledning i en större omfattning än i andra B1 områden.

Skyltarna har en tydlig hänvisning till var besökaren kan hitta aktuell information genom exempelvis QR-kod till en webbsida.

Fortsatt gäller en behovsstyrd planering för varje enskilt skyddat område. Alla målklass B1 områden har inte samma behov.

Det finns platser och skyltställ utpekade för tillfälliga skyltar.

### 3.2.6 Information på engelska/andra språk

Skyltarna i området har en större sektion med information på engelska. Ofta finns information på ytterligare språk utifrån vilka nationaliteter området besöks av. Den kan finnas områden som inte är så välbesökta utan information på engelska. Det bedöms utifrån behov inom området.

### 3.2.7 Vägvisning av led och ledmarkeringar

Skyltplanen har gett stöd till vägvisning och ledmarkering. Mycket viktigt att planera behovet i detalj var och hur skylten ska monteras! I många målklass B1 områden finns det ofta fler än en led, kanske korsande leder och rundslingar som kräver god struktur och planering för ett gott slutresultat. Orienterbarheten via vägvisning på led och ledmarkering är mycket god. Besökare ska inte behöva karta och kompass för att orientera sig.

### 3.2.8 Informationsfolder

Folder är inget krav men lämpar sig bra i särskilt välbesökta områden i målklass B1. Foldern kan vara tillgänglig i enbart digital form eller både i digitalt och pappersformat. Det finns inget krav på att en folder ska finnas, men för en besökare kan det vara bra att kunna skriva ut den innan ett besök och ta med sig till området.

### 3.2.9 Anläggningar och anordningar

Anläggningar och anordningar finns för att öka förutsättning och möjlighet för målgruppen att ta del av områdets upplevelser. De är i högre grad koncentrerade till områden med högre besöksstryck och viktiga upplevelser som länet vill visa upp. De finns också för att skapa hållbara besök.

## 3.3 Riktlinjer för målklass B2

För **kommunikation** inom målklass B2 områden gäller att:

- Det finns inget krav på kommunikationsplan. Men det kan vara relevant att gruppera intressanta områden att uppleva för besökare och rikta kommunikation till relevanta målgrupper.

För **målgrupper** inom målklass B2 områden gäller minst att:

- Målgruppen/målgrupperna är tydliga och uttalade. Ofta är det en och samma målgrupp för alla målklass B2 områden.

För **digitala medier** inom målklass B1 områden gäller minst att:

- Webbplatsen är det främsta informationskällan för besökare att hämta information från. Att kunna skriva ut karta för besökare kan underlätta besöket.

För **vägvisning, parkeringsskyltning och parkeringsytor** inom målklass B2 områden gäller minst att:

- Det finns skyltning från allmän väg till entrépunkter
- Ofta är parkeringsytan liten, med få platser, då B2- områden vanligtvis har få besökare. Ytan är inte alltid anlagd. Parkering är skyltat utifrån behov.

För **skyltning och naturvägledning** inom målklass B2 områden gäller minst att:

- Det finns entréskylt vid entréer utformad enligt den grafiska profilen. Det kan vara relevant att endast etablera en entré till B2 områden. Oftast behövs storlek A-2. Storleken anpassas utifrån behov och kan skilja sig åt mellan entréer
- Generellt är skyltningen inom målklass B2-områden ofta mer sparsam. Utifrån att ingen eller väldigt låg grad av naturvägledning är prioriterad. I områden med mycket få besökare prioriteras inte naturvägledning.
- Inget krav på folder.
- Inget krav på engelska eller annat språk

För **vägvisning av led och ledmarkering** inom målklass B2 områden gäller minst att:

- Ofta finns det en markerad led med vägvisningar eller avståndshänvisningar Markerad led finns oftast, men inte alltid vägvisning eller avståndshänvisning genom hela leden

För **leder** inom målklass B1 områden gäller minst att:

- Leder, som ofta finns, är inte hårdgjorda, men kan förbättras genom att små hinder tas bort så som stenar eller rötter.

För **dass** inom målklass B2 områden gäller att:

- Dass är inte prioriterade inom B2 områden

För **anordningar och anläggningar** för friluftslivet inom målklass B2 gäller att:

- Inom B2- områden finns inga krav alls på anordningar eller anläggningar. Det är inte prioriterat. Upplevelsen utgår från det enkla friluftslivet.

## 3.4 Fördjupat stöd i områden med målklass B2

### 3.4.1 Kommunikationsplan

Inget krav på kommunikationsplan

### 3.4.2 Information på webben

Webbplatsen är det främsta informationskällan för besökare att hämta information från. Informationen på webben innehåller bland annat en beskrivning av friluftslivet, naturen och naturvärdena, samtliga föreskrifter som gäller i området och tillgängligheten i området. Den information som finns om tillgänglighet i området stämmer överens med förutsättningarna som finns på platsen. exempelvis 'karta och kompass är viktigt att ta med sig för att.....' eller 'inget dass finns i området, så.....'.

### 3.4.3 Vägvisning från väg

Vägvisning ska finnas enligt de regler och lagstiftning som sätter ramarna för vägvisning från allmän väg till parkering. Ny vägvisning ordnas där så behövs.

### 3.4.4 Parkering och skyltning

Parkeringsytan är anpassad utifrån behov. Den måste inte vara anlagd, men det bör finnas relevant parkeringsskylt så det är tydligt var en besökare kan stå.

### 3.4.5 Skyltning, information och naturvägledning

Besökaren möts vanligtvis av en entréskylt. Här är det upp till dig som förvaltar området att avgöra huruvida en skylt behövs eller inte.

En skylt kan exempelvis behövas om det finns särskilda aspekter av naturvärden eller friluftslivet som är viktiga att kommunicera. Det kan exempelvis vara om det finns delar av området som bör undvikas på grund av risk för vindfällen.

Skyltarna har en tydlig hänvisning till var besökaren kan hitta aktuell information.

Generellt är naturvägledning inom målklass B2-områden ofta mer sparsam än i B1-områden. Det finns ofta en markerad led med viss naturvägledning. Men det kan också vara så att det är entréskylten som är den enda naturvägledande skylten (tillsammans med QR-koder med fördjupad naturvägledning).

### 3.4.6 Vägvisning på stig och ledmarkeringar

Inom B2 området finns ofta leder eller stigar men i liten omfattning. När det finns tydliggörs dessa oftast med vägvisning och ledmarkeringar. Förvaltningen behöver alltid fundera över behovet av orienterande skyltning här. Ofta besöks dessa områden av relativt få besökare. Finns ett behov utifrån besökarperspektiv? Kan en besökare ändå följa stigen utan vägvisning och ledmarkering? Räcker det med att en karta på webben kan skrivas ut som stöd? (Tydliggör på webben vad en besökare kan förvänta sig här).

### 3.4.7 Informationsfolder

Prioriteras inte

### 3.4.8 Anläggningar och anordningar

Prioriteras inte

## 4. Målklass C

Områden inom målklass C har inte så bra förutsättningar eller kapacitet för friluftsliv. De ligger ofta långt bort, har en infrastruktur till områdena som är undermålig eller så är det områden som är mer känsliga. Områden inom denna nivå har ofta en mycket låg prioritet för friluftslivet, men i mer tätbefolkade län kan de fortfarande spela en viktig roll. Här satsas i stort sett inte resurser vare sig ekonomiska eller personella på anläggningar eller byggda friluftsfunktioner. Därför är fokus målklass C naturliga stigar. Områden inom denna målklass har inte markerade leder eller anläggningar.

### 4.1 Riktlinjer för målklass C

För **kommunikation** inom målklass C områden gäller att:

- Det finns inget krav på kommunikationsplan.

För **målgrupper** inom målklass C områden gäller minst att:

- Målgruppen/målgrupperna är tydliga och uttalade. Ofta är det en och samma målgrupp för alla målklass C områden.

För **digitala medier** inom målklass C områden gäller minst att:

- Webbplatsen är det främsta informationskällan för besökare att hämta information från. Att kunna skriva ut karta för besökare kan underlätta besöket. Det är viktigt eftersom informationen är den fullt ut bärande informationen, då ingen annan information finns ute i området.
- C-områden som förvaltningen anser inte behöver information på webben finns det inget krav för.

För **vägvisning, parkeringsskyltning och parkeringsytor** inom målklass C områden gäller minst att:

- Inget krav på skyltning från allmän väg.
- Inget krav på parkeringsyta. Om parkeringsplats finns bör parkeringsskylt finnas för att tydliggöra var parkeringsplatsen är.

För **skyltning och naturvägledning** inom målklass C områden gäller att:

- Identitetsskylt finns
- Det inte finns krav på entréskylt eller skyltning som fokuserar på naturvägledning
- Inget krav på folder.

För **vägvisning av led och ledmarkering** inom målklass C områden gäller minst att:

- Naturlig stig kan finnas. Men inget krav på markerad stig eller vägvisning. Karta och kompass gäller.

För **leder** inom målklass C områden gäller att:

- Ingen hårdgjord stig. Naturlig stig kan finnas.

För **dass** inom målklass C områden gäller att:

- Dass är inte prioriterade inom C områden

För **anordningar och anläggningar** för friluftslivet inom målklass C gäller att:

- Anläggningar eller anordningar är inte prioriterade inom C områden.  
Upplevelsen utgår från det enkla friluftslivet.

## 4.2 Fördjupade riktlinjer i områden med målklass C

### 4.2.1 Information på webben

Informationen på webben är den information som är bärande i dessa områden. Det eftersom all skyltning från ett friluftslivsperspektiv vanligtvis är nedprioriterat. Informationen på webben behöver därmed vara mycket tydlig kring vad en besökare kan förvänta sig under ett besök. Sidan bör innehålla grundläggande information om området. Den beskriver naturen och naturvärdena, samtliga föreskrifter som gäller i området och den begränsade tillgängligheten i området. Det finns en översiktskarta över området. Informationen är mer överskådlig och grundläggande. Informationen som finns på webben är i möjligaste mån aktuell.

### 4.2.2 Skyltning och naturvägledning

Identitetsskylt med natur- eller kulturresevatets namn finns. Områden i målklass C har oftast få eller inga besökare. Att använda statens medel klokt och effektivt är viktigt samt att de insatser som genomförs för friluftsliv kommer många till del. Skyltning, så som entréskylt eller skyltning med fokus på naturvägledning är inte prioriterat i C-områden.